

73/1942. IV) 18. 11 m

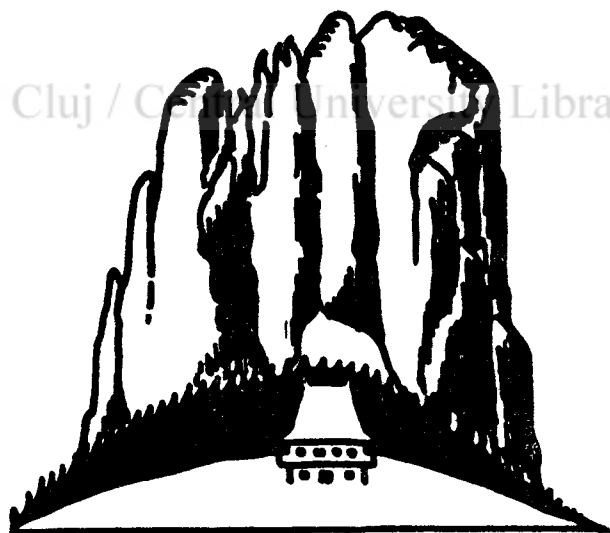
ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT

Az Erdélyi Kárpát Egyesület hivatalos értesítője

Főszerkesztő és felelős kiadó: Dr. BALOGH ERNŐ

Felelős szerkesztő: Ifj. XÁNTUS JÁNOS

Laptulajdonos: ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET

XXXIX. ÉVFOLYAM

1942. 4. SZ. (346)

Erdély

TARTALOM

Címképet Vámszer Imre iparművész rajzolta. — Cserei Szász László verse: Székely falu. — Ifj. Xántus János: Csomakőröstől a Himalájáig. — Péchy-Horváth Rezső: Négy nap a Bakonyban. — Beke Lajos: Keletmagyarországi és Erdélyrészi Fürdők Szövetségének 1942. évi fürdő- és idegenforgalmi kongresszusa. — Hírek.

Az „Erdély” előfizetési ára egész évre 6 pengő. Tagoknak 5 pengő. — Tagsági díj évi 6 P. — Az előfizetési díjak befizethetők az EKE 72.478. számú csekkszám-láján és a központi irodában Kolozsvár, Mátyás király-utca 6. sz. — Hivatalos órák: d. e. 9—1-ig, d. u. 5—8-ig.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület központjának és vidéki osztályainak levelezési címei:

Központ: Kolozsvár, Mátyás király-utca 3. szám.

Besztercei osztály: Beke Ödön, Beszterce, Radnai kapu u. 1/a.

Csikszéki osztály: Székely Géza, Csikszereda, OMIH.

Dési »Cibles« osztály: Knizsek Károly, Dés. Villamosművek.

Gyergyói osztály: Dr. Kurucz Sándor, Gyergyószentmiklós, Főposta.

Háromszéki osztály: Dr. László Ferenc, Sepsiszentgyörgy.

Maroszéki osztály: Dr. Egey Jenő, Marosvásárhely, Gecse Dániel-utca 43. sz.

Nagybányai „Gutin” osztály: Schuller Ödön, Nagybánya, Horthy Miklós-út 22.

Révi »Zichy« osztály: Borcsa István, Rév. Községháza.

Udvarhelyi osztály: Voszka István, Székelyudvarhely.

Zilahi »Meszes« osztály: Bikfalvy József, Zilah. Mezőgazdasági Bank.

ERDÉLY

CSEREI SZÁSZ LÁSZLÓ:

SZÉKELY FALU.

(Kőrösi Csoma-Sándor emlékének)

*Csorba hegyek
kis falu,
csizmás ember
szűkszávú.*

*Bütykös kezek
fejszenyél,
fenyők hegye
égbe ér.*

*Farkasnóta
téli szél,
legénykedés
bicska, vér.*

*Gyöngypataokban
piros hal,
pendely villan;
nézni csal.*

*Hideg csurgó
kőedény,
szoknya, lábszár
habfehér.*

*Kicsi ablak
nagy télő
álom, varázs
benne nő.*

(Csomakőrös.)

Csomakőröstől a Himalajáig.

Ott született, ahol meghajolnak a hegyek, ölükbe szoritják Háromszéket s ahol Kommandó óriás fenyvesei között, a barna lápok mélyen, tétován ingadoznak a vadvizek, merre folyjanak, keletre Bakó városának, vagy nyugatra tartsanak a soktornyú Fogarasnak.

A léleknek, mely innen röppen föl, magasra kell emelkednie, hogy legyőzze a hegyek börtönét. A magányt vigyázzák ezek az égbenyúló hegyfalak, melyek ragyogó üstöküket belefúrják a keletre szálló felhők bolyhos pihéi közé s velük üzennek a végtelen sztyepp egyes tereinek. A gondolat sziklák kögátjába zárva vergődik itt s a lélek önmagába tér vissza.

Itt született a kisfiú, 1784. április 4-én. A bölcső fölött csillag virrasztott, — ugyanaz a tündöklő égi vándor, mely Zágon felé mutatott hajdan, a Márvány-tenger partján. De Európa egén kelőben volt akkor a forradalom vörös csillaga is, mely roppant allegróban sódorta Galliát végzete felé. A Bastille tornyai mögött pedig fölmagaslott már a Korzikai óriás sziluettje.

A kisfiú apja, András, gyalogos határőr katona volt, afféle szabad, de szegény székely ember s valószínű, hogy a boronaház oldalain, melyek féltőn ölelték körül a bölcsőt, befűtt a Nemere. Varázs és álom nőtt a meredek, csúpos tető alatt s a faragott kapuzábé árnyékában adták tovább egymásnak a hírt a szomszédok: kisfia született Csoma Andrásnak és Getse Krisztinának. Mondom, 1784-et írtak akkoron s kalapos király ült a magyar trónon.

A gyermek előtt két út állott. — Ügyeskező székely ezermester lesz belőle is, mint szülőfalujának, a mai Csomakőrösnek minden férfilakosából, vagy kováspuskával kezében elmegy ő is határőrnek: kommandóba.

A bölcső fölött virrasztó, egyszerű székely asszony, akinek leszár-mazottai ma is élnek Csomakőrösön, biztosan eltöprengett a gyermekecske látásán s lelkében talán föl is derengett fiának sejtésszerű életútja. Mert ki tudja, mi mindent rejteget egy édesanya szive?

Telnek az évek s a gyermekből vékonycsontú, finomarcú ifjú lesz, amikor átlépi az enyedi kollégium kapuját.

Az ősi alma mater szeretettel fogadja a kisdíákot, — anyja helyett anyja lesz, bár a szerető, de szegény édesanya szerepében. Ez az édesanya volt az, mely egy Pápai Páriz Ferencet adott az egyetememes nyelvtudományoknak, aki elküldötte remekbe kötött szótárát és díszkardját Angliába, könyvvel és karddal példázva Erdély szellemét. A kollégiumban egy lelkes és megértő történelemtanár útmutatása teszi először tudatossá a fiatal diákember lelkében életlenek nagy célját, az elfeledett őshaza utáni vágyakozást. 1806-ban tesz fogadalmat három diáktársával együtt, hogy keletre indul megkeresni ottmaradt véreinket.

Romantikus képzelgés volt ez? A fin du siècle beteges regényessége? Talán. Lehet, hogy a kor szelleme adta meg neki az indítékot, de ez a serkentés zátonyra futott volna, ha nem párosul roppant akaraterővel és bámulatos kitartással.

A kollégiumot elvégezve, Göttingen egyetemén tanulmányozza a keleti nyelveket s itt hall először az ujúrok legendás törzséről, mely annyit fog-

lalkoztatta a görög historikusokat. Később Zágráb, Temesvár jelzik a szláv idiómával ismerkedő Csoma útját. Hangyaszorgalmú tanulás ez, előkészület a nagy útra.

Azután egy napsütéses őszi délutánon elindul, úgy, ahogyan a székely fonók királyurfia, egyszál bottal a kezében. Végigmegy a Szentkirályi utcán a városvég hajlotthátú viskói között. Egyetlen barát búcsuztatta csupán. „Sírt az út előtt, bánkodott az ösvén“, — mint ahogyan sír és bánkodik évszázadok óta az ősi székely nóta. Út porából vett köpönyegét búval zsinórozza, könnyeivel gombozza a vándor s alakját lassan elnyelik a marosmenti füzek.

Brassó, Ploesti s az akkor még kisváros Bukarest jelzik útjának első állomásait. Karavánszerájok dohos kis szobácskái, piszkos kis hánok szalmája látják vendégül a messzikedvű székely magyart. Aztán öblöshasú bárka suhan vele át az Aegeisen, Kios és Rhodos érintésével Alexandriába. Idegen világ ez, — levantei kalandorok és mindenre elszánt kereskedők főhadiszállása, — előőrse egy szünetlő világbirodalomnak. A színes sokadalomban magyar emberre is bukkan a vándor. Jólesik a honfitárs meleg szava, — de menni kell tovább!

Filmszerűen peregnék útjának egyes állomásai, Aleppo, Mosszul, majd Bagdad, a kalifák hajdani székhelye. Aztán tovább kigyózik az ösvény, — keletnek, a bölcső felé!

Kis idő múlva Teheránban van a Vándor. Willock, a perzsiai angol követ, rokonszenvvel kíséri Csoma vakmerőségét, mellyel nekivág az ismeretlennek. Eleinte marasztalják, azután látva, hogy minden hiába, tehetségükhöz képest segítik a szótlan és különös magyart. Hihetetlen nélkülözések között éri el Ladák tartományt, majd annak székhelyét, Leh városát. Innen szeretne volna megtenni azt a nagy lépést, mely átlendíti őt a Világ tetején s közelebb hozza a bölcsőhöz, melynek hívó szavát követte. Csak-hogy Tibet rejtelmes földje tiltott gyümölcs volt az európai ember számára s Csoma kénytelen visszafordulni. Nem a nehézségek és az anyagi eszközök hiánya kényszerítette őt erre, hanem az a józan belátás, hogy a tibeti nyelv és az ország szokásainak maradéktalan ismerete nélkül úgysem boldogulhat a lámák s kolostorok földjén.

Dél felé tart, Indiába. A véletlen hozza össze őt ekkor egy Moorkroft nevezetű angol utazóval, aki politikai megbízottként utazgat erre-arra, mintegy felderítőjül a terjeszkedő Empire-nek. A nagyműveltségű és széleslátókörű embernek azonnal feltűnik Csoma óriási tudása s felszólítja őt, tartson vele. Csoma a meghívást elfogadja s csakhamar bizalmas barátság fejlődik ki a két ember között. Moorkroft kölcsön adja neki az Alphabetum Tibetanum hatalmas kötetét. A vándor előtt új világ nyílik meg, — egy ismeretlen irodalom páratlan kincsesháza, — melyben talán ott lappang az őshaza titka is. Moorkroft a tibeti nyelvtan és szótár összeállítását szeretne volna Csomára bízni s ezért ajánló levelet írt Kennedy századosnak s ebben többek között ezeket írja róla: „Ezt az urat én nyolc hónap lefolyása alatt a legbizalmasabb körülmények között tanultam megismerni s föltétlenül tanúbizonyoságot tehetek tiszta jelleme, észessége és a tudomány iránt való odaadása felől. Olyan lelkesedés ez, amit ha teljesen megmagyarázhatnék, úgy vélekedhetnék felőle, hogy az már az entuziasmus határáig ér.“

Angol közbenjárásra kap engedélyt Csoma arra, hogy a Zangla kolostorba mehessen s ott a tudós láma, Szangje Putszong segítségével a tibeti nyelvet és irodalmat tanulmányozhassa.

Másfél évet töltött itt az égnek meredő hegyóriások szívében, ebből nyolc hónapot a kolostor sötét és fűtetlen cellájában. Zsíros és sós tibeti teán és kevés árpaliszten kívül nem evett egyebet. Ebben, a börtönnél is rosszabb környezetben, gyűjtött össze 40.000 tibeti szót s dolgozott úgyszólván pihenés nélkül.

Napjaink neves Ázsia-kutatója, dr. Baktay Ervin, aki mindenütt a vándor lábnyomát követve eljutott Zanglába is, így írja le azt a környezetet, melyben Csoma dolgozott:

„A kolostor, mely közel a hegytetőhöz emelkedik, tipikus tibeti gompa (lámakolostor). Végtelenül rideg és magányos. Felkapaszkodtunk a roskatag falépcsőn. Mindenütt csend és elhagyatottság vett körül. A szerzetesek már régen kiköltöztek az épülethől, a szegény falu valószínűleg nem bírta eltartani őket... Csak egy láma lakott az épületben, ör gyanánt, éppen Csoma hajdani cellájában... Az üres udvaron és sikátoron át a felső emeletre vezetett bennünket. Elöl nyitott erkélyre jutottunk, melynek jobboldali falában alacsony ajtó nyílt Csoma egykori szobájába... Csak meggörnyedve lehet belépni a kb. 120—130 cm. magas ajtónyíláson, de ez a testtartás megfelelt érzéseimnek. Nagy alázat, hódolat, mély kegyelet töltött el, amidőn Körösi Csoma Sándor egykori szobájának küszöbét átléptem. A cella 2¾ méter széles és kb. 3 méter mély. Mennyezetét elérem felnyújtott kezemmel. Az ajtótól számított baloldali falat, közel a padlóhoz csöpp ablak mélyedése töri át. A szoba közepén arasznyi vastag faoszlop tartja a mennyezet vékony gerendáit. Az egész helyiség fekete, a falak, gerendák zsírosan fénylenek, mintha fekete elefántcsontból volnának. Évszázadok füstje, korma pácolta át. Itt is mindég a padló kővén raktak tüzet, a füst csak a tető gerendái közt, vagy az ajtón szivároghatott ki. Most már megértettem, miért mondott le a fűtésről a cella magyar lakója. Tibetben kell születni ahhoz, hogy valaki ilyen füsttengerben el bírjon üldögelni.“

Ebben a picinyke cellában, melyet megosztott még a lámával és egy szolgálóval is, ült a Vándor gyapjúpokrócába burkolózva s dolgozott azért, hogy egy lépéssel közelebb juthasson céljához, a bölcsőhöz.

Amikor óriási munkáját befejezte, azonnal jelentkezik Kennedy századosnál, Szabáthu kis határállomásán. Itt azonban bizalmatlanul fogadják, mert orosz kémnek nézik. Hónapokig kell várnia, amíg Kalkuttából megérkezik a döntés, hogy tovább dolgozhat s támogatásul 50 rupia nevetésesen csekély támogatást is kap. Csomának azonban ez is elég volt. Visszatér Zanglába s elkövetkezik életének az a szakasza, amelyről legkevésbé tudunk. Csak annyit sejtethetünk, hogy a körülmények szerencsétlenül összejárásza folytán munkája alig haladt. Amikor ismét visszatér az emberek közé, kellemetlen meglepetéssel értesül, hogy távollétében egy elhúnyt hittérítő hagyatékeként az indiai kormány kiadta a tibeti nyelv szótárát s mivel Csomára most már nem volt szükség, az angol kormányzat habozás nélkül elejti őt. Csak amikor a nagy hangon beharangozott mű tökéletlensége kitűnik, engedik meg, nagy kegyként, hogy tovább dolgozhasson. A tibeti határ közelében, egy kis faluban, ismét hihetetlen nélkülözések között fejezi be élete nagy művét, a tibeti nyelv szótárát és nyelv-

tanát s ismertet meg bennünket a buddhizmus egész szellemi épületével. A nagy mű 1834-ben jelenik meg s világraszóló feltűnést keltett tudományos körökben. Az Asiatic Society tagjává választják s idehaza is gyűjtés indul meg céljai támogatására. Csoma a hazuról küldött pénzt nem fogadja el, hanem visszaküldi és belőle alapítványokat létesít. 1837-ben nyelvészeti kutatásokat végez Bengáliában, hogy a magyar nyelv rokon kapcsolatát kideríthesse. 1841-et írnak, amikor elhatározza, hogy megvalósítja életének igazi nagy célját s megkísérel eljutni Lhassába, Tibet fővárosába, hogy ott a nagy láma könyvtárának kínai forrásmunkáiból kideríthesse, melyik az az út, mely a bölcső felé vezet.

Lhassa felé vezető útján érik el őt a maláriás fertőzés gyilkos lázai s 1842. április 12-én, a hajnali órákban örökre elpihen a Vándor.

Ma az angolok egyik legnagyobb Ázsia-utazójuknak vallják Körösi Csoma Sándort. Néhány éve csak, hogy japán testvérnemzet oltárra helyezi nemes alakját s világszerte hirdeti tudományos érdemeit. Csak mi nem áldoztunk eléggé emlékének. Most, halálának centennáriumán volna időszerű, hogy a szűkebb haza, Erdély, maradandó emléket állítson nevének s őrizze meg emlékét annak a fiának, aki mindég büszkén vallotta magát „székely magyarnak“.

Emléket „egy szegény árva magyarnak, aki pénz és taps nélkül, de elszánt és kitartó hazafiságtól lelkesítve“ bölcséjét kereste nemzetének.

A dardzsilingi temető szerény emlékoszlopát is csak a nagy hegyek állják körül, akárcsak a háromszéki bölcsőt. Csillag virraszt fölötte is, a magyarok csillaga, mely talán ismét kelőben van s bízaton ragyog az ázsiai éjszakák sötétlő kárpitja alatt, a meotisi ingoványokon.

Hj. Xántus János.

Négy nap a Bakonyban.

Irta: Péchy-Horváth Rezső.

A Dunántúl legnagyobb és legszebb hegyvidékét ma még nem keresik fel nagyobb tömegekben a magyar turisták. Ennek oka a közlekedési nehézségekben és a költségek aránytalan magasságában rejlik. Pedig ez a hegyvidék túlnyomó részében még ki nem aknázott, rejtett szépségekben bővelkedő terület, mindenütt találunk ismeretlen, turisták által felfedezetlen részleteket és még nagyobb tömegekben vannak olyan helyek, amelyek várják a turista alkotómunkát. A Bakonyban a szelid szépségű völgyek, a magasba törő tetők, a vad szurdokokban lefelé zúduló hegyi patakok, a sziklamászásra alkalmas formációk sok helyen és nagy mennyiségben találhatóak, a magányt kedvelő turista pedig ma még alig találkozik más turistákkal, tömegekkel pedig sohasem. Így a Bakony a legideálisabb túravidek, amelyben napokig bolyonghatunk kedvünkre s a kínálkozó sok szépség mellett a nyugalomunk is megvan. Istennek egyetlen, hatalmas tündérekertje ez a nagy hegység, amelyet alkotó kedve telezsufolt szebbnél szebb látnivalókkal, ritkaságokkal és így nagy gyönyörűségünk telhetik benne.

A Bakony legszebb vidékeit megismerni legalább négy nap szükséges. Emnyi idő alatt lehet megjárni a hegység távolabbi részeit, amelyek a vidék rejtett kincseit rejtik. A négy nap alatt aztán egészen bejárhatjuk a hegységet és legjellegzetesebb, legszebb tájainak képét emlékként elhozhatjuk magunkkal, hogy azután ellenállhatatlan vágyakozás fogjon el bennünket a bakonyi szépségek után és oda mindhalálig visszavágyjunk.

A négy napos túrát Bakonyszentlászlóról kezdjük meg.

Kora reggel van, alig virrad. Indulunk a Bakony legszebb völgye, a Cuha-patak völgye felé. Remek erdőn megyünk végig, vén fenyvesben. Nehéz, fűszeres gyantaillata ugyancsak jól esik a tüdőnek. Kis kapaszkodóval érjük el a vasúti pályatestet, rajta haladunk a 10-es órházig, ahol a Vinyepusztá (Sándormajornak hívják újabban) közelében hatalmas kapuként megnyílik a híres-nevezetes *Cuhavölgy*. A Bakony egyik legszebb pontján vagyunk, ősi településen. A mult században érdekes római és középkori régiségeket ástak ki a közelében. Jelentős falerakodóhely, a hódoséri erdei vasút egyik végpontján, gőzfürésszel.

A vasút itt jóformán minden átmenet nélkül, hirtelen a Bakony sziklás hegyvilágába furakodik be. A Cuhavölgy nemesak a Bakony-nak, hanem az egész Dunántúlnak is egyik legelragadóbb szépségű, magasabb hegységnek is díszére való, mély hasadék völgye. Oldala itt-ott szépen rétegezett. A völgy maga keskeny, szurdokszerű. Mindenütt meredek, magas sziklafalak ágaskodnak benne a magasba és a meztelei, fehérszürke sziklaalakzatok megkapó, sőt megdöbbenítő hatást keltenek. A vasút három alaguton tud csak keresztülvergődni a hosszú szurdokvölgyben. Az első, északi alagút előtt, egy merész viadukt mellett áll a vasút építésének emlékére emelt kőpiramis, a középső alagút szája felett pedig a meredek és réteges sziklapadokon ormóttan kőkereszt áll. Itt olyan szűk a völgy, hogy a Cuha sziklás medre felett mindenütt alá kellett falazni a pályát.

A kőbányánál a Cuha — bár az esése még enyhe — igazi sellős mederben folyik alá a nagy sziklatuskók között. Koch Antal neves természetjáró, aki a mult század hetvenes éveiben először írta le ezt a gyönyörű völgyet, így ír a Cuháról: „A völgszeros mindinkább keskenyedik, a hegyek lejtői mind meredekebbek lesznek, utóbb függélyes mészsiklafalakká válnak, amelyek bizarr alakzatokban hol tornyokként felnyúlva, hol óriási lépcsők gyanánt követik a folyó folytonos kanyarulatait. Minél mélyebben jut a hegyek közé az ámuló utazó, annál nagyszerűbbekké válnak e képek, de annál több fáradsággal jár a szemlélés élvezete.“

Ha valami felejthetlent akarunk átélni, szálljunk le a Cuha medréig és alant menjünk tovább. Itt csak körül-köre ugrálva lehet haladni. Jobbról és balról egy-két méternyi távolságban sziklafalak és tornyok merednek fejük fölé, a patakmederben a víztől sikamlósra mosott mészkőrétegek lépcsőzetesen állnak ki s mindenfelé hatalmas, víztől idegőrgötett sziklatömbök hevernek, amelyek között csak a legnagyobb óvatossággal haladhatunk tovább. Félóráig tart csak ez az

alvilági séta, de borzalmas szépsége mindhalálíg felejthetetlen élményünk marad.

Amikor kikapaszkodunk a Cuha mély völgyéből, keletnek csapunk, az *Öreghegy* (494 m.) alatt, hogy *Csesznek*re jussunk. Erdei szekérúton megyünk, szép tölgyesekben és fenyvesekben. Különösen szépek a nagy erdei fenyők. Szép erdei tisztások váltakoznak sűrű, átláthatatlan részekkel. A vízmosásos szekérút lassan felfelé visz a hatalmas szál-fenyők és lombos fák között, számos *kunhátom* között, míg felérünk a vízvásztóra, a *Kovácsdomb*hoz, majd a hat feryőfánál megy a vízmosásos szekérút, az ösvény pedig felette, egy pompás bükkös szálerdőben. Aztár hirtelen ereszkedünk alá az igénytelen kis *Aranyospaták* forrásersmelyének völgyfejehez. Amikor tovább haladunk, a kocsiútat szegélyező széles tisztás felett, *Csesznek* felé meredek sziklafalakat látunk húzodni. Elhagyott és kivénült gyümölcsösökön át végre bejutunk *Csesznek* községbe, egy erdős hegyekkel koszorúzott völgyben fekvő kis hegyi faluba, ahol első éjjeli szállásunkat találjuk.

A második napon kora reggel felmászunk a cseszneki váromhoz. 350 méteres magas csúcson meredeznek a vén, málló romok és festői módon koszorúzzák a szirtfokot, amelyre annakidején rakták. Csak egy oldalról lehet bejutni, mert másfelé meredek szirtfalak védik *Csesznek* várát, amely a *Bakony* kulcsa volt, a *Csák-nemzetség* feje, a *Bakony* örökös ispánja építtette, míg végre a *Garaiak* kezére jutott. Először 1308-ban említik. A török időkben nagy szerephez jutott. A kuruc időkben lebontották és felszerelését *Veszprém*be hordták, később már nem is lakták és várjellege megszűnt. Allítólag villámcsapás pusztította el a múlt század nyolcvanas éveiben.

A váról leszállunk és a *Porva-cseszneki* vasútállomáson keresztül indulunk *Zirc* felé. Újra a *Cuhavölgy*ben megyünk, a *paták* folyásával szemben, a *borzavári* csermely torkolatáig. Itt délnyugatra fordul az ösvény az erdős völgybe, mindenütt a csermely mentén a szántófeldekig. Ezek mentén elérjük a *Bocskorhegy* (485 m.) erdős lábait és ennek alján bejutunk *Borzavára*ra. A kis *bakonyi* községből délnek megyünk tovább, a *borzavári* csermely balpartján, állandó kanyargással, *Pálihálás-pusztáig*, onnan keletre térünk és szép szálerdőben a *Tündérmajor*ba érünk. Kis pusztá ez, *Walla Géza* örököseinek birtoka, érdekes keramiai gyárral, iskolával, kő- és bronzkori teleppel. A nép képzelete a *Bakony*nak ezt a magasfekvésű fennsíkját és vadregényes vidékét évszázadok óta tündérekkel, jó és rossz szellemekkel népesítette be, erre vonatkoznak a környék egyes helynevei, mint például: *Tündérmajor*, *Esztergár*, *Ördögárok*, *Ördöggát*, *Ördögszántás*, *Ördöglik* stb. Innen már csak félóra *Zirc*, részben erdőben, részben erdőszélen haladva.

Zirc a *Bakony* egyik legmagasabban fekvő községe. Erdős hegyekkel övezett, zárt medence közepén bujik meg, vadregényes szép vidéken. Az egész szétszórtan fekvő község középpontja a *ciszterci* rendi ősi apátsága, amelyet 1198-ban alapítottak. A törökvilágban a lakosság teljesen kipusztult, mire a XVIII. században németeket telepítettek falai közé.

Látnivalói a *ciszterciek* barokkstilú kolostora és temploma, amelyek nemes egyszerűségükben ritkítják párjukat. Az apátság és templom

főhomlokzata előtt kisebb park terül el. Zircen a hajdani, elpusztult apátsági egyház egyetlen, épen megmaradt pillérlábát, amelyen ma Szent Imre herceg szobra áll, az apátsági angolkert kőkerítése mellett találjuk. Érdekes műemlék. Az apátság hatalmas, tornyos épülete nagyserű látványosság, belsejében pedig a történelmi és tudományos emlékeknek hatalmas tárházát találjuk: hatalmas könyvtára és kéziratgyűjteménye, térképtára, szőnyegyűjteménye, képtára, régiséggyűjteménye és természetrajzi tára komoly tudományos értékek.

Az apátsági épületszárnyhoz tartozó konventépületben sok bakonyi szarvasagancsot, vörösmárvány vízmedencét és érdekes ebédlőt találunk. Itt élnek a ciszterci rend noviciusai. Mellette nyúlik el a 38 kat. holdnyi angolkert, amely több mint 100 fenyő- és 400 lombosfa- és bokorfajával, illetve változatával száz év alatt Magyarország második arborétumává nőtte ki magát. Ritka, másutt alig található érdekes fák vannak itt, amelyeket a természetjáró nagy élvezettel és haszonnal nézhet meg.

Külön látványosság az apátság barokkízlésű, egyhajós temploma. Oltárképei, falfestményei, faragott fapadjai és sekrestyebeli stallumai érdekes látnivalók. A kórus remekbe készült, aranyozott, fából faragott rácszata egyike a legszebbeknek hazánkban.

Zircen a postásüdülőben szállunk meg.

Túránk harmadik napján Bakonyt keressük fel; a hegység *Öreg*- vagy *Magas-Bakony*nak nevezett vadregényes részét, amely rendkívül gazdag szépségekben.

Zircről dél felé indulunk, a Putrimajor irányába vivő úton. Előbb szántóföldek között megyünk, majd sűrű erdőségbe jutunk, amelyből csak a kis puszta közvetlen közelében ériünk ki. Innen nem nagyon érdekes, de rövid úton elérjük Pénzeskutat és innen két óra alatt Bakonyhélbe ériünk. Pénzeskút nevét a kútjaiból kiásott és mindenféle rengeteg mennyiségben szanaszét heverő nummulit-kőtől (Szent László pénze) vette. Híres őslénytani lelőhely, közelében bronz- és kőkorszakbeli telepek vannak. A pusztán lakott a 48-as szabadságharc után Guyon Richárd tábornok menekülőben levő neje, báró Splényi Mária családjának több tagjával együtt. A közelben levő Óbányán Kossuth Lajos három gyermeke talált menedéket az üldöző osztrák kopók elől.

Pénzeskútról két út is vezet Bakonyhélbe, az egyik a Somhegypusztán átvezető országút, szép kilátással a kanyargós *Gerence* völgyére s a környező erdős nagy hegyekre, de hasonlíthatatlanul vadregényesebb a *Kerteskőn* és *Szömörkén* át vivő gerencevölgyi gyalogút. Természetesen az utóbbi utat választjuk.

Pénzeskútról az országút hídjáról balra lépünk le. Egyideig a kanyargós *Gerence* jobbpartján haladunk egy elég tágas völgyben, jó kis forrás mellett, a *Somhegy* jól látható hatalmas tömege alatt. Ezután sűrű erdőbe térünk, ahol alig találjuk meg az ősvényt.

Nemsokára a *Kerteskö* híres szurdokvölgyébe jutunk. A *Kerteskö* az *Öregkerülő-hegy* (401 m.) és az *Antalházi-hegyek* (413 m.) vadul szaggatott sziklás lejtői közé szoruló és ritka szépségű eroziós szurdokvölgy, olyan szűk, hogy a jobbparti sziklafalhoz lapuló *Gerence* tajtékozó vize mellett alig marad fenn keskeny gyalogösvény az itt át-

haladók számára. Balról azonban a menedékes és fákkal belepett lejtőtörmelék felett emelkednek a szintén meredek s hatalmas sziklafalak. A csak körülbelül 300 lépés hosszú, egyenetlen sziklásfenekű szurdokvölgyet öt perc alatt lehet végigjárni, de ez a rövid út is a magasabb jellegű hegyvidék benyomását teszi a túristára. A néhány emelet magasságú, vastagpados, krétakori mészkőfalak szépségét nagyban emelik a beléjük mélyedő függőleges hasadékok, amelyek a szürkésfehér sziklatömböket óriási zsákokhoz teszik hasonlóvá. Árnyékos, nedves hasadékaikban dús vegetáció (mohok, páfrányok) nő és érdekes csigafajok tenyésznek. A hely egykori pogány magyarok áldozati helye lehetett, aminél stilszerűbbet el sem képzelhetünk a Bakony legmélyén, a kristálytiszta Gerence sellői mellett.

A szurdokvölgyből kijutva, a patakából kiálló sziklákon át a balpartra kelünk át, majd később kis bürün vissza a jobbpartra. A völgy nemsokára tágulni kezd, fás-cserjés, kis kaszálókkal telehintett völgyfenéken megyünk, többször átgázolunk a patakon, míg egy kis fenyvesig jutunk. Itt már vadregényesre való völgyben megyünk erdős, szűk helyen, amelyből hirtelen kanyarral bejutunk a Szömörke völgyébe. Szép erdei réten haladunk, majd a Szömörke völgye mindjobban összehűkül, úgy, hogy a szekérutat bele kellett vajújni a Halomhegy meredek, sziklás tövébe. A Szömörke völgye hirtelen kanyarulattal elvégződik és ebben a regényes völgytágulatban a szekérúttal együtt átgázolunk a Gerencén, amikor is a Gella-patak torkolatához érünk. Itt emelkedik a kúpalakú, nummulitmészkből felépült, gyönyörű *Hegyeskő* (398 m.). Történetkutatók megállapításai szerint ez a hegy a magyar ősvallás szentélye volt. Környékén nagy számban találtak hamvvedres sírokat.

A Gella torkolatától a Gerence mellett tovább megyünk és elérjük a Borostyánkútat. A forrás a sziklás és befásított Kálváriadomb tövéből idilli helyen fakadó, hármassforrású és jól foglalt szentkút, mellette csinos kápolna áll, amelyhez a környékbeliek gyakran eljárnak. A forrás mellett lakott valaha kis cellájában a királyi udvarból a bakonybéli kolostorba visszavonult Szent Gellért, de Szent Mór és Szent Günther is itt ájatoskodtak valaha. A nép ezért nevezi a hegyről legördült kődarabokat Szent Günther könnyeinek. A szikla felett egykor Szűz Mária kápolnája állott. Nehéz történelmi levegő leng körül bennünket ezen a helyen és csak megilletődötten tartózkodhatunk a magyar mult nagy alakjainak egykori lakhelyén, amely egyike a Bakony legbájosabb helyeinek.

Innen öt perc alatt beérünk Bakonybélbe.

A túra negyedik napján a délnyugati Bakonyt járjuk be és *Heren-den* fejezzük be érdekes vándorlásunkat.

Bakonybél Bél-nek nevezett kolostorát maga Szent István királyunk építtette Szent Günther bencés szerzetes biztatására. 1018. táján kezdték építeni a Bakony „belé”-ben alapított szent épületet és 1023-ban már kész volt a nagyrészt fából emelt kolostor és templom (a mai kolostorépület helyén). Szent Gellért hét évig élt ezen a helyen. A bakonybéli apátság kincsekben, egyházi és tudományos értékekben való gazdagsága tekintetében Pannonhalmá és Pécsvárad után következett.

Sok háborús hányattatásnak is ki volt téve. A kolostor a XVII. század végén pusztult el, de a következő században már le is tették az új kolostor alapkövét.

Bakonybélből megátogatjuk a Bakony legmagasabb hegyesúcsát, a 713 méteres *Kőrishegy*et. Három órás nem nehéz tura az ősi Barátiton, amelyen a pannonhalmiak jártak Béltre. A Száraz-Gerence mellett megyünk remek szálerdőben a Kőrishegy keleti tövében meglapuló, gyönyörű fekvésű *Kis-Szépalma* erdészlakig. Innen az erdős hegygerincen gyalogút kapaszkodik fel a *Parajoshegy* csúcsára. Most mindig a gerincen haladunk tovább és félóra alatt elérjük a kilátótoronnyal koszorúzott, erdős, sziklás hegykúpot.

A hatalmas fák korcónája fölé emelkedő kilátótorony erkélyéről nagyszerű körkép tárul föl előttünk. Rómer Flóris a „legvadregényesebbnek” nevezte ezt egész hazánkban. Alattunk húzódnak a Bakony bükkös gerincei, hajlásaik között itt-ott bepillantást engednek a Balaton ezüst-tükrére és a kenese-aligai magas partok sárga szalagjára. Délfelé a Mecsek is megláthatjuk, bizonytalan körvonalak gyanánt, északra Pannonhalmát és a Kárpátok előhegyeit látjuk, nyugatra a magyar és osztrák Alpokat, délnyugatra pedig a Balatonhegyvidék markáns vulkánkúpjait és változatos hegyvidékét látjuk. Pazar kép, amelyet nem egyhamar felejtünk el.

Tizenöt percig szekerúton megyünk délnyugat felé, aztán a *Gáthegy* tövében szép szálerdőben haladunk. Megfigyelhetjük itt a ritka szép és örökzöld babérlevelű boroszlánból mindenfelé látható dús tenyészetet, ennek a vidéknek ritkaságát. Kis vadászkunyhót érünk el, majd felkapaszkodunk a *Pápvárhoz*, a tatárok elől elmenekült pápaiak egykori erősségéhez. A régi földsáncnak ma már természetesen nyomai sem láthatók, bár a hetvenes években állítólag még látszottak.

Szép erdei úton megyünk most tovább a Laposi-pusztáig, nagy szálerdőben elérjük *Hajszabarna* (491 m.) hegyét, ahol rengeteg nummulitot (Szent László pénzét) láthatunk mindenfelé. Innen remek kilátást nyújtó vidéken haladunk és sokáig látjuk az erdős, hullámos felszínt, mély völgyeket, sziklás hegyoldalakat és az alul húzódó, erdős völgykatlant, továbbá a *Somhegy*et és a *Fekete-Hajagot*.

A szép kilátás után megint szálerdő következik, bejutunk a gyönyörű püspöki erdőbe, amelyet ugyan alaposan megritkított az irtás, majd a *Jágerrét* völgyének szűk nyílásához érünk, az erdei vasút mellett.

Kis csermely mellett bejutunk *Németbánya* községbe. A kanyargós *Bittva*-patak partján lefelé megyünk szép szálerdőben és hatalmas fenyők között elérjük *Farkasgyepü* községet, az egykori üveghúta helyét. Innen hegyek és erdők között kanyargó országúton megyünk most már délnek, *Városlőd* felé. Két és fél óra alatt jutunk le a Szamár-és Szőlőhegyen át, amelyről a környéknek legszebb kilátása nyílik. Látjuk Pápa városát, a Sághegyet, a Nagy-Somlót, a Kőrishegy, az Agártetőt és a sümegvidéki hegyeket s a Kabhegy hatalmas bazalt kupoláját. Kis akácerdőben érünk le *Városlődre*. A túlnyomórészben németajkú község egyenetlen völgyben elszórt, csinos, oszlopos tornácú,

bakonyi némettípusú házakból áll, amelyek a *Torna* partján sorakoznak. Városlődön valamikor üveghúta volt, ma nevezetes kőedény- és majolikagyár dolgozik itt, immár száz esztendeje.

Városlődön hajdan a magyar királyoknak bakonyi vadászkastélya volt, már a XIII. században sokat szerepelt egykorú okmányokon. A természeti szépségeinél fogva Paradicsomvölgyének nevezett hosszú völgyben karthauzi zárda állott, amelyet Nagy Lajos királyunk itteni *Hölgykö* várkastélyának lerombolása után ennek köveiből emeltek. A Bakonyban vadászó Mátyás király is gyakran megfordult itt Beatrix királynéval és fényes kíséretével együtt. Itt élt a XVI. században az a névtelen karthauzi, aki a legnagyobb magyar kéziratot, a nagyszombati, vagy Érdy-kódexnek nevezett magyar legendáriumot írta. A zárdát 1551-ben a Bakony vidékét dúló törökök lerombolták. Romjainál koncolták fel Nádasdy kuszárjai a pápai vár fellázadt és erre menekülő vallon őrségét. A romokat később teljesen lerombolták és köveiből a község templomát és plébániáját építették.

Könnyű kétórai séta innen *Herend*. Útközben érdekes látvány a kulisszaszerűen előugró dolomithegyek panorámája. Herend már a római korban is lakott hely volt, amit az előkerült leletek bizonyíthatnak. A középkorban több falu állott mellette, ezekben udvari vadászok laktak.

Ma legnagyobb nevezetessége a község keleti szélén álló s Magyarországon is egyetlen porcellángyára, amelynek világhíre annál is meglepőbb, mert a Bakony kellős közepén levő gyár eleinte minden közlekedési eszköz híján alig tudott érintkezni a világgal. Fischer Móric alapította 1839-ben, pápai cserépgyára után. Az első asztali készletet 1845-ben készítették gróf Batthyányi Lajos részére, később remek ömlesztett készleteket utánoztak és ókinai és ójapán porcellánokat is gyártottak. A gyár akkor lendült fel igazában, amikor Fischer egy évi fáradságos kutatás után feltalálta a máz színezését és ezzel Herend elsőrendű műintézet lett. Nagy sikereket értek el a párisi, majd a londoni világkiállításon, később pedig a párisi egyetemes és a szentpétervári keramikai kiállításon már a nagy érmet nyerték el. Mint egy elsőrendű szakértő jellemzi: Herend munkái határpontot jelentenek a gyár történetében s a formák változatossága, a részletek finomsága, a csalhatatlan stílusérzék és a munkai tökéletesség teszik értékké minden egyes darabját.

Herenden befejezzük négynapos bakonyi turánkat.

Visszanézünk a csodálatos hegykoszorúra. Előttünk magasodnak a búsafejű bazalttetők, a vén fenyvesekkel, öreg tölgyesekkel és toronymagas bükkösökkel belepett bakonyi csúcsok és gerincek, lábaink előtt kedvesen csacsog a hidegvizű bakonyi csermely s a tisztásokon a ciklámenek nehézillatú, tarka virágai mellett az örökzöld babérlevelű boroszlánok tarkállnak.

Isten kertje ez a gyönyörű Bakony, nagy öröm és felejthetetlen élmény beharagolni, hiszen az ország egyik legszebb és legváltozatosabb, elhanyagolt hegyvidéke, amelynek történelmi levegőjében felüdülés és élvezet a hosszabb harangolás, amely ismereteinket szaporítja és életkedvünket fokozza.

Keletmagyarországi és Erdélyrészi Fürdők Szövetségének 1942. évi fürdő- és idegenforgalmi kongresszusa.

Erdély visszatérése a megnagyobbodott Magyarországnak üdülő- és fürdőhelyekben olyan szaporulatot hozott, hogy ezeknek kihasználása nemzetgazdasági kötelesség.

Ezt a európai viszonylatban is egyedülálló rendkívüli adottságot ki kell használni. Ennek kiaknázása céljából Bányai János székelyudvarhelyi geológus-tanár kezdeményezésére Heffty Gyula Andor tanár hozta létre a Fürdőszövetséget. Az idei kongresszus első megnyilatkozása a szövetség komoly — sok szép munkával kecsesítő munkásságának.

Habár a kongresszus, néhány eset kivételével, kész döntéseket nem hozott, szakelőadásai nyomán mégis sokoldalú tanulságot lehetett levonni. A kongresszus székhelye Marosvásárhely volt és március 22-én a Szövetség dél-előtti közgyűlésével vette kezdetét. Délután az orvosi és fürdőépítészeti szakosztályok alakultak meg. Ezt követőleg Bányai János főgeológus, a szövetség alelnöke, a forrásvizkutatás problémáit fejtegette. A források és kútak befoglalása alkalmával szükséges óvintézkedések megtételének fontosságát hangsúlyozta és javasolta, hogy a források befoglalása előtt szakértők véleményét kérjék ki. Az erdélyi gyógyforrások egy része éppen a felkészületlenül végrehajtott befoglalások miatt feltörési helyét megváltoztatta, s a forrás régi helyétől — ahol a fürdőberendezés és felépítmény már készen is állt — távolabb tört fel.

Elsőrendű fontosságot tulajdonít a gyógyfürdőkre és ivókurára használt vizek sürgős vegyelemzésének, mert enélkül az orvosok gyógyjavallataikat nem tudják megadni.

Este 7 órakor a református kollégium dísztermében dr. Milekker Rezső, a debreceni egyetem ny. r. tanára vetítettképes előadásban ismertette a Székelyföld természeti és néprajzi kivállóságait, ugyanakkor azonban sajnálattal állapította meg, hogy történelmi emlékeink még meglévő kincsei napról-napra pusztulnak a Székelyföldön. Ősrégi templomok, épületek válnak az újabb építészeti irányzat áldozataivá (azokat lerombolják, vagy átalakítják a nemzeti hagyományt semmibevevő egyének): Várromjaink porladoznak — senki sem gondol megmentésükre.

Este a Közművelődési-ház tükörtermében a kongresszus résztvevői, a közigazgatási hatóságok, a idegenforgalom képviselői (orvosok, szakemberek, újságírók), az erdélyi gyógyfürdők és üdülőtelepek képviselői tartották meg ismerkedési estjüket — a legmelegebb hangulatban.

Március 23-án dr. vitéz József Ferenc kir. herceg, a szövetség elnöke ünnepélyes megnyitójában elismeréssel emlékezett meg a történelmi változás folytán visszacsatolt Erdély gazdag és kimeríthetetlen természeti kincseiről és szépségeiről. Különös szeretettel foglalkozott a székely ember kiváló tulajdonságaival. A természeti szépségek és kincsek még kiaknázatlan lehetőségeinek olyan terveit ecsetelte, melyek nyugateurópai nivóra fogják emelni fürdőinket és üdülőtelepeinket.

Ugyanezen a napon dr. Pölczel Jenő belügyminiszteri tanácsos „A fürdőtvény és kiegészítő rendeletei” címen az erdélyi fürdőkre vonatkozó törvények magyarázatát adta.

Dr. Majorossy Zoltán iparügyi miniszteri tanácsos „A városrendészeti törvény alkalmazása a keletmagyarországi és erdélyrészi fürdők fejlesztése érdekében” címen tartott előadásában több olyan javaslatot vetett föl, melyek föltétlenül megszívlelendők. Szépség, gyakorlatiasság azok a szempontok, amelyeket szemelőtt kell tartanunk. Üdülőtelepeink elszórtsága még rendezhető, viszont a jövőben zártabb településformákra kell törekednünk.

A jövőben történő parcellázásoknál tekintetbe veszik a telekvásárlók építkezési készségét is, mert a vásárlókat bizonyos határidőn belül építésre kötelezik s ennek be nem tartása a telek elvesztését is maga után vonhatja. Az előadó kitért a házak építési stílusára is. A résztvevők egyöntetű állásfoglalásával találkozott az előadónak az a fölfogása, mely szerint az erdélyi fürdőtelepek környezetébe be nem illő skatulya-házakat mellőzni kell.

Március 24-én dr. Gáll László, kereskedelmi miniszteri osztálytanácsos, az OMIH vezetője, nagy érdeklődés mellett tartotta meg „Idegenforgalmi szervezetek” című, a turistákat is nagyon közelről érintő előadását. Ismertette az OMIH szervezet hivatását és a mult évben végzett elismerésre méltó munkáját, főleg a közlekedési utak építése terén. Ennek eredményeképpen fölemlítette a Tolvajostető—Hargita-fürdő közötti műutat. Ez évben tervezik a Sepsibükszád—Transsylvania-fürdő—Torjai Bűdösbarlang—Szent Anna-tó közötti útvonal megépítését. Minden nagyobb erdélyi városban Diákszálló építését tervezik. Ezek közül már a kolozsvári, 120 személyes, meleg-zuhanyal rendelkező Diákszálló készen is áll.

Mivel az idegenforgalom elválaszthatatlan összefüggésben áll a turista-sággal, hozzászólásomban a fürdők és környékének turistaalkotásokkal való ellátását javasoltam.

Megtörtént eseteket soroltam fel, mikor egyes fürdőkön 20 tagú kiránduló társaságnak szállást sem igen kaptam, nehogy sáros és kopogó bakancsunkkal piszkot és csendzavarást okozzunk. Javasoltam, hogy a turisták részére üresen álló villákban közös hálókat rendezzenek be, mert a turista minden hírverésnél nagyobb propaganda, aki élőszóval és írásban terjeszti a fürdők kiválóságait és a környék szépségeit.

A kongresszus előadássorozatából kimaradt a közép- és kifizetésű polgárok, illetőleg tisztviselők nyaralásának megoldása. Javasoltam, hogy kisebb igényeket kielégítő villákat bocsássanak a turisták rendelkezésére napi háromszori étkezéssel, 5—6 pengős penziós áron.

Javaslatomra Málnás-fürdő egyik villatulajdonosa a már üzemenkívül helyezett, de a kisebb igényeket kielégítő, „Anna” villát ajánlotta fel e célra az EKE-nek. Szováta-fürdő igazgatósági titkára az elhagyott patak-majori villákat ajánlotta föl postás-üdülők részére.

Heffty Lajos tanár élvezetes, élményekkel tarkított előadásban ismertette a vendégek szórakoztatását. Erre a célra a fürdők igazgatóságának megfelelő, erre alkalmas egyént kell alkalmaznia, akinek feladata lenne a fürdővendégeket egymással megismertetni, együttes sportolásra és társasjátékokra buzdítani, ha kell, kirándulásokra vinni, ha kell, táncestélyekre csábítani.

Ezt a feladatot csak olyan valaki végezheti el, aki a társadalom minden rétegével bánni tud és magát mindenki vel szemben megkedveltetni képes.

Dr. Szövérfy Pál pénzügyigazgatósági titkár Marosvásárhelyről az erdélyi fürdők adóit, adókedvezményeit és adómentességeit ismertette. Adókedvezmények alá tartoznak a túrista-menedékházak is.

Ezekután e sorok írója ismertette a Székelyföld népművészeti, népviseleti, vallási és történelmi érdekességeit. Reámutatott arra, hogy e történelmi emlékeink napról-napra pusztulnak. Népviseleteinkre nagy veszedelmet jelentenek az olyan egyesületek, amelyek egyensapkat, vagy egyenruhát írnak elő, lészoktatják ezzel a székely gyermekeket eredeti, népies viseletükről. A népművészetet modernizálni akaró áramlatok — mert ilyenek is vannak — átformálják az ősrégi népi munkákat, színeket. A Székelyföld várromjait széthordja a víz és a szél. Senki sem gondol megmentésükre. Kutatószervezetet kellene létesíteni, amelynek feladata lenne Orbán Balázs nyomdokain haladva, faluról-falura járni, írásban és színes felvételekben megörökíteni még meglévő nemzeti kincseinket. Azokra az alkotásokra, amelyeket múzeumba lehetne elhelyezni, hívja fel a megfelelő intézmények figyelmét. Az összegyűjtött adatokat szakértő munkatársakkal kell feldolgoztatni. Orbán Balázs még elszótan található írásait teljes egészében dolgozzák fel. Az adatok gyűjtése ne legyen összekötve előfizetők szerzésével. Kizárólag a tudományos cél lebegjen szemünk előtt.

A nagy munka megindítására e sorok írója úgy a Szövetség, mint az állam támogatását kérte.

Dr. Szövérfy Pál pénzügyigazgatósági titkár hozzászólásában megemlítette, hogy a Hargita-ház képletes egyesület e célra már országos gyűlést is rendezett 1937. és 1938-ban. Tudomása szerint Orbán Balázs könyvét óhajtották újból kiadni. Célszerűnek tartja, hogy ezirányban megkereséssel forduljon a Szövetség a fentemlített egyesülethez.

Zsák A. József, az OMIH marosvásárhelyi kirendeltségének vezetője a legrégebbi, az 1800-as években összeült székely fürdőügyi bizottság tervezetét ismertette. Ezen bizottság soraiban szerepelt Hankó is, ki első feldolgozója volt a magyarországi üdülőhelyeknek. Az előadó megemlékezik arról, hogy az ezelőtt 60 évvel tartott bizottsági ülés is ugyanezzel a programmal indult neki a fürdők beszerzésének és kívánja, hogy a jelenlegi fürdőszövetség hivatása magaslatán meg is valósítsa azokat.

Heffty Gyula Andor tanár, a Szövetség igazgatója a Keletmagyarországi és Erdélyrészi Fürdők Szövetségének előző évi munkásságáról tartott beszámolót.

A kongresszus ünnepélyes berekesztésénél dr. vitéz József Ferenc kir. herceg, a Szövetség elnöke megleghangú köszönét nyilváníttotta a kongresszus résztvevőinek és kérte, hogy szaktudásukkal jövőben is legyenek segítségére a nemzet jobb létéért küzdő Szövetségnek.

A kongresszus megrendezésének nagy fáradságot és áldozatot követelő munkáját Heffty Gyula Andor igazgató a legnagyobb szakértelemmel végezte. Kívánjuk, hogy áldásos munkáját siker koronázza.

Beke Lajos.

HIREK

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Csíkszéki Osztályának kirándulási tervzete. Az EKE Csíkszéki Osztályának kirándulási bizottsága összeállította az idei nyári kirándulások sorrendjét. Az EKE-osztály az idén a kirándulások rendezésébe bizonyos rendszert vezet be, amellyel lehetővé kívánja tenni Csík megye természeti szépségeinek és érdekességeinek alapos megismerését. A bizottság tervbevette, hogy az idei kirándulásokat úgy csoportosítja, hogy a résztvevők megismerhessék Csík vármegye múltjáról beszélő régi várak és történelmi emlékek romjait és maradványait, mint például a három zsögödi vár, a Csicsói vár, a rákosi Pogány-vár, a tusnádfürdői csíki Bálványos-vár, a csomortáni Vár-domb, a csíksomlyói Só-vár, a Bogát-vár, Szyete-vára, stb. E kirándulások alkalmával az egyesület vezetőségének hozzáértő tagjai a várak és emlékek múltjáról előadásokat fognak tartani. Az EKE Csíkszéki Osztálya a kirándulások egy más csoportját azokra a helyekre és hegyekre vezeti, amelyeket eddig alig kerestek föl a természetjárók. A csíki turisták eddig főleg a Hargitát, az Egyesző környékét, a Gyilkostó vidékét, a Szent Anna tavát látogatták, viszont kiaknázatlanul maradt számtalan szebbnél szebb hegy és hegycsúcs, amelyekre jó utak vezetnek föl és amelyekről remek körkép tárul a turista elé. A nyári turistapro-

gramba tehát a bizottság a következő hegyek fölkeresését és megmászását vette tervbe: Szellőhavas (1496 m.), Pogányhavas (1352 m.), Naskalat (1566 m.), Fertőtető (1589 m.), Ostoros (1386 m.), Fekete Rez (1539 m.), Kakukhegy (1558 m.), a Lucs melléke (1000 m.), a csomafalvi Dél-hegy (1695 m.), Mezőhavas (1777 m.), Fancsallető (1634 m.). Az Osztály a kirándulásokat április hó elején, mielőtt az időjárás és útviszonyok megengedik, rögtön megkezdi és az egyes kirándulások részletes tudnivalóit idejében közölni fogja. Ezúton is az összes kirándulásokra meghívja valamennyi tagját, továbbá mindazokat a természetkedvelőket, akik Csík megye történelmi emlékeit és természeti szépségeit óhajtják megismerni.

A kolozsvári állami tanító- és tanítónőképző intézetek, valamint a Mariánnum leánykórusa nagyszerű Kodály-hangversennyel örvendezteték meg Kolozsvár zenekedvelő közönségét s nem utolsósorban természetjáróit is. A hamisítatlan népi melódiák az erdők és mezők friss és üde illatát varázsolták a Mátyás király diákház falai közé, melyet zsúfolásig megtöltött az érdeklődő közönség. Népdalénekeink, sőt, a magyar rádió mikrofónján keresztül is özőnével halljuk a különböző nótaköltők ú. n. magyar nótáit, melyek legalább olyan távol állanak az igazi népi zeneköltészettől, mint a Kászoni kaláka a budapesti bárók dalmondónóitól. Két órán keresztül alkalmunk volt most azokat a dalokat hallani, melyeket eddig csak pásztortüzek mellett vagy egy-egy öregember ajkán hallott fölcsendülni az a természetjáró,

aki nem átalította fölkeresni a hegyek ölen rejtőző székely vagy csángó falvainkat. Azzal a remegő aggodalommal mentünk el a hangversenyre, hogy az ízig-vérig népi melódiák bizonyos városi zamat-tal fognak fölcsendülni a hangversenydobogón. Jóleső csalódással állapítottuk meg azonban, hogy fiataljaink ajkán ősi tisztaságban szólalt meg a daloló falu. Nem tudtuk, mit csodáljunk jobban: a fegyelmezett énekkart vagy a két vezető tanár, Nagy István és Kottis M. Cecilia odaadó munkáját, mellyel kis énekeseiket betanították. Minél többször szeretnénk őket hallani.

(X. J.)

Előző számunk hiranyagában megjelent Törvényes védelem alá kerülnek Erdély természeti szépségei c. beszámolóinkból kimaradt a szerző Péchy Horváth Rezső neve. A kitünő természetjáró íróember, lapunk egyik munkatársa, nem ismeretlen az Erdély olvasótáborára előtt s amikor nevét pótlólag közöljük, annak a reményünknek adunk kifejezést, hogy soraival minél gyakrabban fogunk találkozni a lap hátsólapjain.

A Magyar Túrlista Szövetség 1942. március 17-iki közgyűlésén egyesületünk elnökét, dr. Balogh Ernő egyetemi ny. r. tanárt tiszteletbeli elnökségi taggá választották meg. Minden erdélyi túrista igaz örömmel és jóleső megelégedettséggel fogadja elnökünket ért megtiszteltetést, mely egyben az erdélyi természetjárás dicsősége is. A megválasztott vezetőségi tagok névsorát az alábbiakban közöljük: Tiszteletbeli elnökségi tagok: Dr. Balogh Ernő, EKE, dr. Cholnoky Jenő, MTE, dr. Karafiáth Jenő,

MKE, dr. Prém Lóránd, BBTE. Elnök: Dr. Zsembery Gyula, NSB. Társelnökök: Papp Dénes, MTE, Rubányi Vilmos, MKE. Alelnökök: Babós Imre, EKE, Faragó Ferenc, BBTE. Gyula György, Postás, dr. vitéz Morotvay László, MTE, Sáránsszky Pál, MTE, dr. Schermann Szilárd, MKE. Elnökségi tagok: Dr. Csizik Béla, BBTE, dr. Dobieczycki Sándor, BBTE, dr. Gaál István, EKE, Páldy Géza, Mecsek E., vitéz Pávai Mátyás Sándor, MKE, dr. Strömpl Gábor, MTE. Főtitkár: Polgárdy Géza, BBTE, Pénztáros: Krikszán Endre, Községi tpt., Ellenőr: Hernádi János, MKE, Ügyész: Dr. Böhm József, MKE.

A Kolozsváron is bemutatásra került Beszélő köntös c. filmben láttuk először szóhoz jutni a magyar tájat színes-color anyagon. Az Alföld végtelen terei, a gulyák és ménesek színpompás világa tulajdonképpen csak epizódszerű háttérrel szolgáltatott a cselekménynek — bennünk mégis felmerül a kérdés, vajjon nem eléggé érett a magyar fimgyártás ahhoz, hogy a természet premier planba helyezve megalkossa azt a régen várt magyar filmet, melyben tájaink miliője legalábbis egyenrangú szerepet kap a mesével, a történnéssel.

Sepsiszentgyörgyi jelentés szerint a Gyilkos tavat és környékét az elmúlt esztendőben 17.488 belföldi és 55 külföldi vendég látogatta meg. Egy napnál nem több ideig, átmenetileg 4108-an fordultak meg itt. Igen érdekes, hogy a látogatók legnagyobb százaléka a fővárosi turisták közül került ki. Ezeknek száma (12.826) felülmúlja Gyergyószentmiklós egész lakosságát.

Turista testvérek! Pártoljuk egymást!

Magyar diszruhákat,
férfiruhákat, sportöltönyöket, viharkabátokat, szakszerűen készít

SZÉKELY JÓZSEF

E. K. E. tag szalonja Kolozsvár, Unió-u. 2, I. emelet,
az EKE volt helyiségében.

E. K. E. tagoknak a szabott árakból 10⁰/o kedvezményt ad.

Az EKE csíkszéki osztályának bélyege. Ennek jövedelméből épül az „Uz Bence“ menedékház a Hargitán. A bélyeg 1 és 5 pengős kiadásban jelent meg. Minden bélyeg megvásárlásával egy téglát adunk az épülő menedékházhoz. A bélyeg megrendelhető az EKE titkárságánál Kolozsvár, Mátyás-utca 6. szám alatt.

KELETIÚJSÁG

Feiss,

szírvonalas,

megbízható!

POMPÁS SZÖVEGKÖZTI KÉPEK

SPORT-felszerelési, ruházati

cikkek legnagyobb választékban

CSEGEZY ANTAL

sport-szaküzletében

Kolozsvár, Unió-utca 24. szám.

Jöjjön el
könyv-
nézőbe!

Kolozsvár,
Mátyás király-tér

8

TELEFON:
15-98.

MINERVA KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS

Füzetek	A „Mefhosz” könyvkiadóvállalat
Térképek	Studium R. T.
Tankönyvek	Stádium Sajtóvállalat
Írószerek	Turul Könyvkiadó
Rajzszerek	Kir. Magyar Egyetemi Nyomda
Divátlapok	Magyar Természettudományi Társulat
Folyóiratok	Magyar Természettudományi Közlöny
Szakkönyvek	Magyar Tudományos Akadémia
Kották	összes könyvei kaphatók.

Minden, ami
új,
szép, jó
és
olcsó!!

SZABAD
VÁLOGATÁS

Természetjáró testvérek!

Turista-, si-, sport-, valamint bármiféle
férfi ruhákat jól és olcsón készít és
EKE tagoknak 10% engedményt ad

Petkes úriszabósága

Kolozsvár, Mátyás király-tér 22.

BALÁZS ERNŐ

tagtársunk

modernül felszerelt FÉNYKÉPÉSZETI SZAK-
ÜZLETÉBEN minden cikk állandóan kapható.
Legújabban

elektromos cikkek és rádió-osztállyal

bővítette ki üzletét

Kolozsvár, Unió-utca 12. - Telefonszám: 36-63.